Вивчення механізмів здійснення маніпуляції, умов, що впливають на ефективність їх застосування, способів захисту від деструктивного втручання є перспективою для подальшого дослідження.

Список бібліографічних посилань

1. Гребінь Н. В. Зміст маніпуляції як різновиду прихованого психологічного впливу. *Проблеми сучасної психології.* 2013. Вип. 21. С. 83.

2. Інформаційна безпека / В. В. Остроухов, В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк та ін. ; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. Київ : КНТ, 2010. 776 с.

3. Тарасов С. Ю. Політична маніпуляція як феномен у політичному аспекті. *Наукові праці МАУП.* 2013. Вип. 4 (39). С. 67–71.

Одержано 27.10.201

УДК 343.82(477)

Олександра Дмитрівна ГЛОТОВА,
курсант 4 курсу юридичного факультету
Інституту кримінально-виконавчої служби

Науковий керівник:
Ірина Вікторівна ПИВОВАР,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри загально-правових дисциплін
Інституту кримінально-виконавчої служби

ПОНЯТТЯ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ БЕЗПЕКИ

Сьогодні в сучасному суспільстві продовжує залишатися актуальною проблема безпеки в будь-якому своєму аспекті. Проблема безпеки людини, громадянина, будь-якої організації або і в цілому цілої сфери суспільства в даний час розглядається як на державному, так і на міжнародному рівні.

Аналіз наукових джерел підтверджує відсутність єдиних підходів до розуміння категорії безпеки, оскільки теоретико-правове поняття «безпека» з розвитком суспільних відносин набуває багатьох значень, постійно змінюється і по-різному визначається сучасними дослідниками. Проте найбільш репрезентативною з точки зору нашого

© Глотова О. Д., 2017

дослідження є погляд сучасного науковця В. А. Ліпкана на дану наукову категорію. Так, у роботі «Теорія національної безпеки» даний вчений класифікуючи напрями визначення поняття «безпека» поділяє їх на три групи: І. нормативно-правову, яка передбачає виявлення напрямів у нормативно-правових актах України; ІІ. доктринальну, у якій окреслюються основні напрями, що містяться в науковій літературі; ІІІ. енциклопедичну, в якій окреслюються підходи, що містяться в енциклопедичних джерелах і словниках [1, с. 356–361]. Проте найпростіше визначення поняття безпеки в загальному розумінні – це забезпечення стану захищеності особистості, держави і суспільства в цілому і їх життєво важливих інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Необхідно так само відзначити, що на сьогоднішній день є безліч різновидів поняття безпеки: особиста, власна, державна, громадська, та ін. Не виключенням виступає і пенітенціарна безпека або безпека пенітенціарної системи.

У сучасному суспільному житті термін «пенітенціарна система» і інші словосполучення з прикметником «пенітенціарний»: «пенітенціарна політика», «пенітенціарні установи», «пенітенціарна безпека» знайшли своє застосування. Зокрема, дану категорію містила назва центрального органу виконавчої влади, що реалізував державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації – Державна пенітенціарна служба України, яка була ліквідована в 2016 році. Все одно поняття «пенітенціарний» використовується в різних правових документах. Так, План дій уряду на 2016 рік містив розділ 6 з назвою «Реформа пенітенціарної системи України» [2].

Проте дослідники оперують і поняттям «кримінально-виконавча система». На жаль, до теперішнього часу вітчизняна кримінально-виконавча наука не має точного визначення поняття кримінально-виконавчої системи України. Так, Є. М. Бодюл, зазначає, що кримінально-виконавча система (в широкому розумінні) – це сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених державно-правових засобів, методів і гарантій, спрямованих на досягнення цілей кримінального покарання в діяльності органів і установ виконання покарань; у вузькому розумінні – це система органів і установ виконання покарань [3].

На нашу думку, поняття «пенітенціарна система» і «кримінально-виконавча система» є синонімами, адже в різні періоди часу так називалась одна і та сама структура, в якої залишись одні і ті ж самі функції та повноваження.

На основі аналізу сучасної юридичної літератури наведемо власне поняття «пенітенціарна система» – сукупність суб'єктів виконання кримінальних покарань, організаційно-правових, соціальних і громадських інститутів, що беруть участь у забезпеченні виправлення і ресоціалізації засуджених.

Для з'ясування природи й сутності безпеки необхідно виділяти виклики та загрози, які становлять небезпеку для життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави та її конкретних структурних елементів, зокрема органів та установ КВС. Так, на стан безпеки кримінально-виконавчої системи негативно впливають, з одного боку, виклики – сукупність деструктивних та дестабілізуючих чинників зовнішнього середовища, які протистоять кримінально-виконавчій системі у реалізації її інтересів, а з іншого боку, загрози – наявні або потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку суспільним відносинам, предметом яких згідно встановлених вимог в законодавстві є функціонування системи суб'єктів виконання кримінальних покарань, організаційно-правових, соціальних і громадських інститутів, що беруть участь у забезпеченні виправлення і ресоціалізації засуджених.

Вся сукупність факторів, які впливають на стан безпеки КВС, поділяється на групи зовнішнього і внутрішнього впливу або, відповідно, носять екзогенний та ендогенний характер. Як приклад, до групи екзогенних (зовнішніх) викликів та загроз КВС України можемо віднести: економічні, політичні, соціальні, демографічні, техногенні та природні фактори зовнішнього середовища, в якому функціонують органи і установи виконання покарань; до групи ендогенних – низьке грошове та речове забезпечення, скасування соціальних пільг, неналежна організація професійної підготовки, низький престиж служби в органах та установах виконання покарань тощо.

Повертаючись до характеристики поняття «пенітенціарна безпека», необхідно зазначити, що при аналізі зарубіжних джерел можна зустріти поодинокі випадки визначення пенітенціарної безпеки. Так, доволі «неконкретизованим»

є таке визначення «пенітенціарної безпеки»: частина юридичної безпеки в сфері кримінально-виконавчих правовідносин, суб'єктами яких виступають і особистість, і суспільство, і держава [4, с. 83].

Аналізуючи все вище сказане, можемо надати власне визначення пенітенціарної безпеки (безпеки кримінально-виконавчої системи). Отже, пенітенціарна безпека – стан захищеності суспільних відносин, предметом яких є функціонування згідно встановлених вимог в законодавстві системи суб'єктів виконання кримінальних покарань, організаційно-правових, соціальних і громадських інститутів, що беруть участь у забезпеченні виправлення і ресоціалізації засуджених, від внутрішніх (ендогенних) та екзогенних (зовнішніх) загроз.

Отже, необхідність визначення власних понять «пенітенціарна система», «безпека пенітенціарної системи» була викликана відсутністю як серед вітчизняних науковців, так і серед іноземних фахівців єдиного тлумачення даних наукових категорій. Введення даних понять в правове (законодавче) поле є безумовно запорукою нормальної діяльності пенітенціарної (кримінально-виконавчої) системи, а це в свою чергу надасть можливість забезпечити захист прав і законних інтересів громадян, засуджених і працівників виправних установ від негативних впливів середовища, в якому вони перебувають.

Список бібліографічних посилань

1. Ліпкан В. Теорія національної безпеки : підручник. Київ : КТН, 2009. 631 с.

2. План пріоритетних дій Уряду на 2016 рік : затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.05.2016 № 418-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/418-2016-р (дата звернення: 25.10.2017).

3. Бодюл Є. М. Проблеми доктринального визначення поняття «пенітенціарна система». *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ.* 2013. № 1. С. 29–35.

4. Толкаченко А. А. Проблема пенитенциарной безопасности в системе юридической безопасности человека. *Государство и право.* 2002. № 4. С. 83–84.

Одержано 30.10.2017